

Motion till riksdagen 2026/27:90

av **Josef Fransson m.fl. (SD)**

Demokratisering av statsförvaltningen

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fackförbunden ska vara partipolitiskt obundna och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa ett civilsamhälle skilt från staten och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kapa anslaget till Folkbildningsrådet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta bort hyresförhandlingsavgiften och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om propagandaförbud från myndigheter och statliga bolag och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om transparens kring tillsättning av myndighetschefer, ambassadörer, landshövdingar och bolagsstyrelser och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en oberoende offentlig maktutredning gällande Socialdemokraternas affärskomplex och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Socialdemokraterna har genom åren på en lång rad områden riggat spelplanen till sin fördel bland annat genom lagstiftning som är skräddarsydd för dem själva, till exempel den mycket uppmärksammade lotteriverksamheten där man med aggressiv telefonförsäljning sålde lotter på kredit till pensionärer. Man har vidare missbrukat regeringens utnämningsmakt för att politisk kunna styra myndigheter på ett otillbörligt sätt. Det går också strida strömmar av skattemedel till civilsamhällesorganisationer som opinionsbildar till vänsterns gagn. Allt detta är ovärdigt en demokrati och bör snarast åtgärdas.

Opolitiska fackförbund

Att flera fackförbund har direkt koppling till Sveriges största parti Socialdemokraterna är något som inte anstår en modern demokrati. Att bryta alla kopplingar mellan politiska partier och fackförbunden torde ligga i flertalets intresse.

Fackförbund har en rad lagstadgade rättigheter, så som allmän förhandlingsrätt, förhandlingsskyldighet för arbetsgivare, informationsrätt till verksamhetens ekonomiska utveckling och riktlinjer för personalpolitiken, rätt att teckna kollektivavtal, stridsrätt, med mera. Detta gör att fackförbunden är långt mycket mer än en vanlig ideell förening.

Fackförbundens lagstadgade rättigheter ger uppenbara intressekonflikter när det saknas gränsdragning mellan lagstiftare och rättighetsinnehavare. Inte minst är det djupt problematiskt när förbunden är en del av ett politiskt parti där man, beroende på valresultatet, blir en del av statsmakten. Det är exempelvis helt orimligt att fackförbunden kan diskriminera medlemmar för förtroendeuppdrag på grundval av partitillhörighet eller att förbunden ger stora partibidrag av medlemmarnas pengar mot medlemmarnas vilja. Inte heller är det rimligt att fackförbunden ska få administrera akassan, vilket är en försäkringspremie finansierad av staten. Regeringen bör utifrån ovanstående införa ett lagkrav om partipolitisk obundenhet för att omfattas av fackförbundens lagstadgade rättigheter.

Ett civilsamhälle skilt från staten

Ett starkt civilsamhälle är en grundpelare i det goda samhället. Idén bygger dock på dess oberoende från staten, så när en idédriven organisation som i större eller mindre omfattning sysslar med politisk opinionsbildning emottar statsstöd kan man inte längre hävda just oberoende. I Sverige har civilsamhället och staten mer eller mindre växt ihop och i vissa fall har man till och med lagt myndighetsuppdrag på ideella organisationer, vilket minskar möjligheterna till granskning och ansvarsutkrävande. Vi menar att ideella eller ekonomiska föreningar inte ska kunna inneha myndighetsuppdrag. Inte heller ska ideella eller ekonomiska föreningar, som helt eller delvis sysslar med politisk opinionsbildning, kunna uppbära statsstöd. Det ska också vara otillåtet att för offentligfinansierade verksamheter att köpa tjänster, certifieringar och liknande av ideella föreningar som helt eller delvis producerar ideologi och propaganda. Att regeringar lagt opinionsbildning på entreprenad genom att ge pengar till organisationer som driver ens frågor är ren och skär korruption.

Kapa anslaget till Folkbildningsrådet

När det kommer till ideella organisationer som innehar en slags myndighetsuppdrag sticker Folkbildningsrådet ut, som administrerar miljarder till folkhöskolor och folkbildningsförbund. Genom upplägget har man skaffat sig stor kontroll över vilka som får del av stöden samtidigt som transparensen är långt mycket lägre än om pengarna administrerats genom en myndighet. Socialdemokraternas egna bildningsförbund ABF är föga förvånande den överlägset största mottagaren av skattepengar. I en process att öka transparens och demokratiskt ansvarsutkrävande samt minska fusk och korruption bör anslaget till Folkbildningsrådet tas bort och där anslagen till exempelvis folkhöskolor hanteras via befintliga myndigheter.

Ta bort hyresförhandlingsavgiften

Hyresgästföreningen är i allt väsentligt att betrakta som en del av Socialdemokraterna. En betydande del av Hyresgästföreningens intäkter härrör från den så kallade hyresförhandlingsavgiften. Avgiften är lagstadgad och genom denna kan föreningen ta ut en osynlig kostnad från varje hyresgäst runt om i Sverige, oavsett om individen är en medlem i Hyresgästföreningen eller ej. Medlen kan sedan fritt används till att bedriva opinionsarbete med partipolitisk inriktning.

Att Socialdemokraterna skapat detta system för att berika en av sina

systerorganisationer är ytterligare ett av alla exempel på institutionaliserad korruption som de ägnar sig åt. Hyresförhandlingsavgiften bör snarast avskaffas till förmån för ett modernt och demokratiskt samhälle.

Propagandaförbud från myndigheter och statliga bolag

Ett otyg i svensk statsförvaltning är när myndigheter och statliga bolag används för en regerings opinionsbildning eller valkampanj. Myndigheter och statliga bolag bör inte få bedriva opinionsbildning gentemot medborgarna alls vad gäller politiska frågor.

Givetvis kan det vara både bra och rimligt att de bedriver informations- och lobbyverksamhet i frågor som ligger inom deras verksamhet gentemot politiken. I övrigt bör det vara otillåtet och följas av sanktioner. Regeringen bör utifrån detta införa regelverk för att förhindra att myndigheter och statliga bolag används för partipolitisk opinionsbildning för, eller av, framtida regeringar. Myndigheter som till främsta uppgift har opinionsbildning eller att driva en partipolitisk agenda bör snarast läggas ner. Ett exempel på detta är Jämställdhetsmyndigheten.

Transparens kring tillsättning av myndighetschefer, ambassadörer, landshövdingar och bolagsstyrelser

I Sverige har regeringen en nära på oinskränkt utnämningssmakt, vilket gjort att tillsättningar av myndighetschefer, ambassadörer, landshövdingar och bolagsstyrelser för statliga bolag ofta har skett på tveksamma grunder, antingen att man sätter ut personer utifrån partibok eller att man använder utnämningssmakten som en sorts förhandlingsvaluta. Särskilt ett parti har ägnat sig åt detta och därmed satt objektiva bedömningskriterier åt sidan. Sverige och svenska folket skulle tjäna stort på om utnämningar sker mer transparent och med en tydlig kontrollmekanism.

För att uppnå dessa mål bör man flytta utnämningssmakten till riksdagen och där regeringens nomineringar måste få ett godkännande. Detta skulle öppna för en genomlysning av respektive utnämning före själva utnämmandet och höja kostnaden för att missbruka utnämningssmakten på ett otillbörligt sätt. Vi föreslår därmed en utredning om hur detta skulle kunna utformas.

Socialdemokraternas affärskomplex

Socialdemokraterna har under decennier byggt upp ett omfattande affärspolitiskt komplex med direkta ägarintressen, finansiella band och organisatoriska nätverk till bolag, kooperativ och rörelser. Exempel är Coop, Folksam, OKQ8, HSB, Riksbyggen, Fonus och Familjens Jurist, vid sidan av starka kopplingar till LO, ABF, Hyresgästföreningen, Folkets Hus och Parker med flera. Ingen annan europeisk demokrati uppvisar samma grad av sammanflätning mellan ett politiskt parti och affärslivets organisering. Lotteriskandaler är bara en synlig del av ett större mönster. Vidden av nätverken och deras konsekvenser för maktbalansen, konkurrensen och den liberala demokratin har aldrig kartlagts i sin helhet.

En oberoende offentlig maktutredning, i linje med den gamla Koncentrationsutredningen från 1961–1975, är därför nödvändig för att skapa transparens. Utredningen ska kartlägga nätverkets historiska framväxt, ägarstrukturer, finansiella flöden och organisatoriska lojaliteter, beräkna värdet av offentligt stöd och politiskt skapade förmåner samt analysera konsekvenserna för partikonkurrensen och demokratin. Resultatet ska ligga till grund för lagförslag. Därutöver krävs skärpta transparenskrav så att bolag och organisationer med partikopplingar redovisar ägarstrukturer, styrelser och ekonomiska transaktioner offentligt. Regler om jäv och intressekonflikter måste stärkas för att förhindra att politiska beslut systematiskt gynnar den egna sfären. Målet är tydliga brandväggar mellan partiapparat, föreningsliv och affärsverksamhet.

Josef Fransson (SD)

Pontus Andersson Garpvall (SD)

Denice Westerberg (SD)

Tobias Andersson (SD)

Leonid Yurkovskiy (SD)

Jonas Andersson (SD)